ANDREA BIONDI
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2025. március 6.[1]

C-294/23. P. sz. ügy

Bolgár Köztársaság
kontra

Európai Bizottság

„Fellebbezés – EMGA és EMVA – 1306/2013/EU rendelet – Az uniós jognak nem megfelelő kiadások – 52. cikk – A Bizottság végrehajtási határozata – 54. cikk – Visszafizetésre való felhívás – Határidő – A visszafizetésre való felhívás kibocsátására nyitva álló határidő elmulasztása esetén az uniós költségvetést terhelő összegeknek az uniós finanszírozásból való kizárásáról szóló határozat – Védelemhez való jog – Indokolási kötelezettség – Gondossági kötelezettség – A lojális együttműködés elve – A megfelelő ügyintézés elve – 47. cikk – Helyszíni ellenőrzések”

1. Bár a mondás szerint, „mi jól gondolva van, tisztán kimondható”, az európai alapokra vonatkozó uniós jogszabályok néha kivételt képeznek e szabály alól.

2. A jelen ügyben a Bolgár Köztársaság azt kéri, hogy az Európai Bíróság helyezze hatályon kívül a Törvényszék 2023. március 8-i Bulgária kontra Bizottság ítéletét[2], amely mint megalapozatlant elutasította az EUMSZ 263. cikk alapján benyújtott keresetét, amelyben az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) terhére a tagállamok által kifizetett egyes kiadásoknak az európai uniós finanszírozásból való kizárásáról szóló, 2021. február 17-i (EU) 2021/261 bizottsági végrehajtás határozat[3]azon részében való megsemmisítését kéri, amely egyes, általa kifizetett kiadásokra vonatkozik.

3. Ezt a határozatot egyrészt azzal az indokkal fogadták el, hogy a Bolgár Köztársaság megsértette azt, a közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról és a 352/78/EGK, a 165/94/EK, a 2799/98/EK, a 814/2000/EK, az 1290/2005/EK és a 485/2008 tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletből[4] eredő kötelezettségét, hogy 18 hónapos határidőn belül felhívja a kedvezményezetteket a részükre jogosulatlanul kifizetett összegek visszatérítésére, másrészt azzal, hogy az Európai Bizottság álláspontja szerint a visszafizettetés elmaradása e rendelet

[1] Eredeti nyelv: francia.

[2] T-235/21 (a továbbiakban: megtámadott ítélet), EU:T:2023:105.

[3] HL 2021. L 59., 10. o. (a továbbiakban: megtámadott határozat).

[4] HL 2013. L 347., 549. o.; helyesbítések: HL 2016. L 130., 7. o.; HL 2017. L 327., 7. o.; HL 2018. L 233., 3. o.

értelmében a bolgár hatóságoknak felróható szabálytalanságnak vagy mulasztásnak minősül. Az említett határozat meghozatalához vezető eljárás eredeti indoka azonban más volt, az eljárás azon kiadások azonosítására irányult, amelyek nem feleltek meg az uniós jognak.

4. A jelen fellebbezés elbírálásához a Bíróságnak mélyrehatóbban kell vizsgálnia az 1306/2013 rendelet részleteit, és tisztáznia kell, hogy a Bizottság milyen feltételek mellett fogadhat el olyan végrehajtási jogi aktust, amelyben szankcionálja az érintett tagállam azon nyilvánvaló szándékát, hogy nem teljesíti az uniós költségvetést jogtalanul terhelő összegek visszafizettetésére vonatkozó kötelezettségét, amennyiben ez a szándék a megfelelőségi vizsgálati eljárás során derült ki.

I. Jogi háttér

A. Az 1306/2013 rendelet

5. A jelen fellebbezés szempontjából az 1306/2013 rendelet (36), (37) és (39) preambulumbekezdése, valamint 1. cikke, 2. cikke (1) bekezdésének g) pontja, 7. cikkének (1) bekezdése, 47. cikke és 48. cikkének (1) és (3) bekezdése bír relevanciával.

6. Ezenkívül a IV. fejezetnek az „Elszámolás” című II. szakasza tartalmazza a megfelelőségi vizsgálatról szóló 52. cikket, amely előírja:

„(1) Amennyiben úgy találja, hogy a 4. cikk (1) bekezdése és az 5. cikk szerinti felmerült kiadások nem felelnek meg az uniós jogszabályoknak, valamint az EMVA esetében a(z) 1303/2013/EU rendelet[5] 85. cikkében említett alkalmazandó uniós és nemzeti jognak, a Bizottság végrehajtási jogi aktusok útján határozza meg az uniós finanszírozásból kizárandó összegeket. Ezeket a végrehajtási jogi aktusokat a 116. cikk (2) bekezdésében említett tanácsadó bizottsági eljárásnak megfelelően kell elfogadni.

(2) Bizottság a meg nem felelés súlyossága alapján megállapítja a kizárásra kerülő összegeket. A Bizottság kellően figyelembe veszi a jogsértés jellegét és az Uniónak okozott pénzügyi veszteséget. A Bizottság a kizárást a jogosulatlanul kifizetett összegek azonosítására alapozza, és amennyiben ezek az összegek arányos mértékű erőfeszítéssel nem azonosíthatók, extrapolált vagy átalánykorrekciót alkalmazhat. Átalánykorrekciót kizárólag akkor lehet alkalmazni, amikor az ügy természetéből adódóan, vagy, mert a tagállamok nem nyújtották be a Bizottság számára a szükséges információkat, arányos mértékű erőfeszítéssel nem lehet pontosabban megállapítani az Uniónak okozott pénzügyi kár mértékét.

(3) A finanszírozás elutasítására vonatkozó bármilyen határozat elfogadása előtt a Bizottság írásban értesíti a tagállamot vizsgálatainak eredményeiről, és a tagállam írásban megadja válaszát, majd ezt követően mindkét fél arra törekszik, hogy megállapodásra jusson a meghozandó intézkedéseket illetően. Az eljárás e pontján a tagállamok lehetőséget kapnak annak bizonyítására, hogy a meg nem felelés tényleges mértéke kisebb a Bizottság értékelésénél.

[5] Az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2013, L 347., 320. o.; helyesbítések: HL 2016, L 200., 140. o.; HL 2017, L 20., 4. o.; HL 2019, L 30., 121. o.; HL 2019, L 30., 122. o.).

Amennyiben nem születik megállapodás, a tagállam egyeztetési eljárás indítását kérheti azzal a céllal, hogy a felek álláspontjait négy hónapon belül összeegyeztesse. A Bizottságot jelentésben tájékoztatni kell az eljárás eredményéről. A Bizottságnak a jelentés ajánlásait figyelembe kell vennie, mielőtt a finanszírozás elutasítása mellett döntene, és meg kell indokolnia, ha úgy dönt, hogy nem követi a jelentés ajánlásait.

(4) A finanszírozás elutasítása nem vonatkozhat a következőkre:

a) a 4. cikk (1) bekezdésében említett kiadások, amelyek több mint huszonnégy hónappal azelőtt merültek fel, hogy a Bizottság a vizsgálatok alapján tett megállapításait írásban közölte a tagállammal;

[…]

5) A (4) bekezdés nem alkalmazandó a következő esetekben:

a) az e fejezet III. szakaszának hatálya alá tartozó szabálytalanságok;

[…]”.

7. Az 1306/2013 rendelet 53. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében „[a] Bizottság végrehajtási jogi aktusok útján szabályokat állapít meg a következők végrehajtására vonatkozóan: […] az 52. cikkben meghatározott megfelelőségi vizsgálat, a határozat elfogadása és végrehajtása kapcsán hozandó intézkedések, többek között a Bizottság és a tagállamok közötti információcsere és a betartandó határidők, valamint az említett cikkben meghatározott egyeztetési eljárás, és ahhoz kapcsolódóan az egyeztetőbizottság létrehozása, feladatai, összetétele és munkamódszere vonatkozásában”.

8. Az 1306/2013 rendelet IV. fejezetének „Szabálytalanságok” című III. szakasza, tartalmazza a „Közös rendelkezések” címet viselő 54. cikket, amely az (1), (2) és (5) bekezdésben a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok a szabálytalanság és gondatlanság következtében jogosulatlanul teljesített minden kifizetést visszafizettetnek a kedvezményezettel 18 hónapon belül azt követően, hogy jóváhagyták a szabálytalanság tényét megállapító kontrolljelentést vagy hasonló dokumentumot, és adott esetben a kifizető ügynökség vagy a behajtásért felelős szerv azt kézhez kapta. A vonatkozó összegeket a visszafizetésre való felhívással egyidejűleg bevezetik a kifizető ügynökség által vezetett adósnyilvántartásba.

(2) Amennyiben a visszafizettetés nem történik meg a visszafizetésre való felhívás időpontját követő négy éven belül, vagy nyolc éven belül, amennyiben a visszafizettetés nemzeti bírósági eljárás tárgyát képezi, a visszafizettetés elmaradásának pénzügyi következményeit 50%-ban az érintett tagállam, 50%-ban pedig az uniós költségvetés viseli, annak a követelménynek a sérelme nélkül, hogy az érintett tagállamnak az 58. cikknek megfelelően visszafizettetési eljárást kell lefolytatnia.

Abban az esetben, ha a visszafizettetési eljárás keretében a szabálytalanság hiánya végleges jellegű közigazgatási vagy jogi eszköz révén megállapítást nyer, az érintett tagállam az általa az első albekezdés értelmében viselt pénzügyi terhet kiadásként bejelenti az alapok felé.

[…]

(5) A Bizottság – feltéve, hogy az 52. cikk (3) bekezdésében megállapított eljárás keretében járt el – végrehajtási jogi aktusok útján dönthet az Unió általános költségvetésére terhelt összegeknek az uniós finanszírozásból való kizárásáról a következő esetekben:

a) ha a tagállam nem tartotta be az (1) bekezdésben említett határidőket;

[…]

c) ha a Bizottság úgy találja, hogy a szabálytalanság vagy a visszafizettetés elmulasztása a tagállam közigazgatási hatóságainak vagy más hivatalos szervének tulajdonítható szabálytalanság vagy gondatlanság következménye.

[…]”

B. A 908/2014/EU végrehajtási rendelet

9. Az [1306/2013] európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a kifizető ügynökségek és más szervek, a pénzgazdálkodás, a számlaelszámolás, az ellenőrzési szabályok, a biztosítékok és az átláthatóság tekintetében történő alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 2014. augusztus 6-i 908/2014/EU bizottsági végrehajtási rendelet[6] „Megfelelőségi vizsgálat” című 34. cikke a következőképpen rendelkezik:

(1) Annak meghatározásakor, hogy milyen összegeket kell kizárni az uniós finanszírozásból az uniós szabályoknak meg nem felelő módon történő teljesítésük következtében, a Bizottság saját vizsgálatának eredményeire támaszkodik és figyelembe veszi a tagállamok által rendelkezésére bocsátott információkat, amennyiben az utóbbiak a Bizottság által az [1306/2013] rendelet 52. cikkének megfelelően és e cikkel összhangban elvégzett megfelelőségi vizsgálat keretében kijelölt határidőkön belül benyújtásra kerülnek.

(2) Amennyiben egy vizsgálat alapján a Bizottság úgy véli, hogy egy kiadást nem az uniós szabályoknak megfelelően teljesítettek, megállapításait közli az érintett tagállammal, és meghatározza az említett szabályok jövőbeni teljesítését biztosító korrekciós intézkedéseket, továbbá feltünteti a pénzügyi korrekciónak az eljárás adott szakaszában általa a feltárt szabálytalanságokkal arányosnak tartott, ideiglenesen megállapított szintjét. Közleményében a Bizottság javaslatot tesz egy, a tagállam számára előírt válaszadási határidő lejártát követő öt hónapon belül esedékes kétoldalú találkozó időpontjára. A közleményben hivatkozni kell erre a cikkre.

[…]

(3) A kétoldalú találkozó során a két fél megkísérel megállapodásra jutni a végrehajtandó intézkedések, a jogsértés súlyának értékelése, valamint az uniós költségvetésnek okozott anyagi kár mértéke tekintetében.

[6] HL 2014. L 255., 59. o.; helyesbítés: HL 2015, L 114., 25. o. E rendelet 34. cikkének szövegét több alkalommal módosították (lásd többek között: a 2015-ben közzétett helyesbítést (HL 2015. L. 114., 25. o.), valamint a 908/2014 rendelet módosításáról szóló, 2018. január 12-i (EU) 2018/56 végrehajtási rendelet 1. cikkének (6) bekezdését).

[…]

A Bizottság a kétoldalú találkozó jegyzőkönyvének elküldését követő hat hónapon belül a megfelelőségi vizsgálati eljárás keretében összegyűjtött információk alapján hivatalosan közli következtetéseit a tagállammal. E közlemény magában foglalja az uniós finanszírozásból az [1306/2013] rendelet 52. cikke és [az 1306/2013 rendeletnek a kifizető ügynökségek és más szervek, a pénzgazdálkodás, a számlaelszámolás, a biztosítékok és az euro használata tekintetében történő kiegészítéséről szóló, 2014. március 11-i 907/2014/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet (HL 2014, L 255., 18. o.; helyesbítés: HL 2017, L 107., 38. o.)] 12. cikke szerint kizárandó kiadásokra vonatkozó becslést. A közleményben hivatkozni kell e rendelet 40. cikkének (1) bekezdésére.

[…]

(5) A (3) és a (4) bekezdésnek a megjelölt határidők betartásával történő alkalmazása érdekében a Bizottságnak rendelkeznie kell minden, az eljárás adott szakaszában releváns információval. Amennyiben a Bizottság úgy ítéli meg, hogy nem rendelkezik elegendő információval, a (3) és a (4) bekezdésben előírt határidőkön belül bármikor:

a) kiegészítő tájékoztatást kérhet a tagállamtól, amely kérésre a tagállam köteles a felszólítástól számított két hónapon belül válaszolni; és/vagy

b) tájékoztathatja a tagállamot a kiegészítő vizsgálat kezdeményezésére irányuló szándékáról a szükséges ellenőrzések elvégzése érdekében.

Ezekben az esetekben a (3) és a (4) bekezdésben előírt határidők vagy a kért kiegészítő tájékoztatás Bizottság által történő kézhezvételének napjától, vagy a kiegészítő vizsgálat utolsó napjától számítanak.

[…]

(7) A Bizottság, miután e rendelet 34. cikke (3), illetve (4) bekezdésének megfelelően közölte a vizsgálat következtetéseit a tagállammal, adott esetben egy vagy több határozatban rendelkezik az [1306/2013] rendelet 52. cikke szerint az uniós szabályok nem teljesítése által érintett kiadási tétel uniós finanszírozásból történő kizárásáról. A Bizottság további megfelelőségi vizsgálati eljárásokat folytathat mindaddig, amíg a tagállam ténylegesen végre nem hajtja a korrekciós intézkedéseket.

[…]”

10. A 908/2014 végrehajtási rendelet „Egyeztető eljárás” című 40. cikke az (1) bekezdése első albekezdésében[7] a következőket írja elő:

„A tagállam a 34. cikk (3) bekezdésének harmadik albekezdésében említett hivatalos bizottsági közlemény kézhezvételétől számított 30 munkanapon belül utalhat valamely ügyet az egyeztető testület elé, oly módon, hogy indoklással ellátott kérelmet nyújt be az egyeztető testület titkárságához”.

[7] A 908/2014 végrehajtási rendelet 40. cikkének (1) bekezdését 2015-ben helyesbítették (lásd: HL 2015. L 114., 25. o.).

II. A jogvita előzményei és a vitatott határozat

11. Itt a megtámadott ítélet 2–14. pontjára hivatkozom.

III. A Törvényszék előtti eljárás, a megtámadott ítélet, a Bíróság előtti eljárás és a felek kérelmei

12. A Bolgár Köztársaság a Törvényszék Hivatalához 2021. április 28-án benyújtott keresetlevelével a megtámadott határozat azon részében való megsemmisítése iránt nyújtott be keresetet, amely 7 656 848,97 euró összegű pénzügyi korrekciót ír elő vele szemben.

13. A Törvényszék a megtámadott ítéletével elutasította a Bolgár Köztársaság által előtte felhozott öt jogalapot [8] és következésképpen a Bolgár Köztársaság keresetét.

14. A Bolgár Köztársaság 2023. május 8-án fellebbezést nyújtott be a megtámadott ítélet ellen. A fellebbező kérelmében azt kéri, hogy a Bíróság teljes egészében helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, és érdemben bírálja el a jogvitát, vagy másodlagosan utalja vissza az ügyet a Törvényszék elé határozathozatalra; és a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

15. A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság utasítsa el a fellebbezést, és a Bolgár Köztársaságot kötelezze a költségek viselésére.

16. A Bolgár Köztársaság és a Bizottság szóbeli észrevételeiket a 2024. december 4-én tartott tárgyaláson adták elő.

IV. Elemzés

17. Fellebbezésének alátámasztására a Bolgár Köztársaság két jogalapra hivatkozik.

18. Az első jogalap az 1306/2013 rendelet 52. cikke (3) bekezdésének és a 908/2014 rendeletnek az 1306/2013 rendelet 52. cikke (1) bekezdésével és 54. cikke (5) bekezdésével összefüggésben értelmezett 34. cikke téves értelmezésén, továbbá az EUMSZ 296. cikkben előírt indokolási kötelezettség, a megfelelő ügyintézés és a lojális együttműködés elvének megsértésén alapul, amelynek következtében a Törvényszék arra a téves következtetésre jutott, hogy tiszteletben tartották a Bolgár Köztársaság védelemhez való jogát és az ez utóbbit megillető eljárási garanciákat, valamint a bizottsági határozatok indokolására vonatkozó kötelezettséget, a megfelelő ügyintézés és a lojális együttműködés elvét. A Bolgár Köztársaság ezen első jogalap keretében azt is felrója a Törvényszéknek, hogy a megtámadott ítélet indokolása elégtelen és nem megfelelő, mivel a Törvényszék nem értékelte a Bolgár Köztársaság által előterjesztett valamennyi releváns ténybeli és jogi kérdést.

19. A második jogalap abból indul ki, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot az 1306/2013 rendelet 54. cikke (5) bekezdésének az 1306/2013 rendelet 54. cikke (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett a) és b) pontjának az értelmezése során azáltal, hogy úgy ítélte meg, hogy a 18 hónapos határidő akkor kezdődött el, amikor a fellebbező megkapta az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) jelentéseit.

[8] E jogalapok bemutatását illetően lásd: a megtámadott ítélet 23. pontja.

20. A Bíróság kérésének megfelelően a jelen indítvány kizárólag az első jogalapra vonatkozik.

A. Az első jogalapról

21. A Bolgár Köztársaság ezen első jogalap keretében előadott érvelése részletekben gazdagnak, azonban rosszul felépítettnek tűnik. Mindazonáltal úgy lehet értelmezni, hogy az hat kifogásra tagolódik, amelyeket át kell strukturálni.

22. Az első kifogás egyrészt az 1306/2013 rendelet 52. cikke (3) bekezdésének és a 908/2014 végrehajtási rendelet 34. cikkének, másrészt az 1306/2013 rendelet 52. cikke (1) bekezdésének és 54. cikke (5) bekezdésének a téves értelmezésére hivatkozik.

23. A második kifogás az 1306/2013 rendelet 47. cikkére vonatkozó téves jogértelmezésen alapul, amennyiben a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a Bizottság nem köteles helyszíni ellenőrzést végezni.

24. A harmadik kifogás értelmében a Bizottság tévesen értelmezte a jogot a védelemhez való jog tiszteletben tartása tekintetében.

25. A negyedik kifogás a Bizottság indokolási kötelezettségének értelmezése során elkövetett téves jogértelmezésen alapul.

26. Az ötödik kifogás azon alapul, hogy a Törvényszék megsértette az indokolási kötelezettségét, amikor nem vizsgálta az általános gondossági kötelezettség megsértésére vonatkozó állítást.

27. A hatodik kifogás szintén azon alapul, hogy a Törvényszék megsértette az indokolási kötelezettségét, amikor nem értékelte és nem kommentálta a lojális együttműködés és a gondos ügyintézés elvének a Bizottság általi megsértésére vonatkozó, a tárgyalás előtt előterjesztett állítás alátámasztására szolgáló bizonyítékokat.

28. Jelentőségük sorrendjét követve, először az első és a harmadik kifogást együttesen, majd a második, a negyedik, az ötödik, végül pedig a hatodik kifogást külön–külön vizsgálom meg.

1. Az 1306/2013 rendelet 52. és 54. cikkének értelmezése során elkövetett téves jogértelmezésen alapuló első, valamint a közigazgatási eljárás során a védelemhez való jog értelmezése tekintetében elkövetett téves jogértelmezésen alapuló harmadik kifogásról

a) A felek érvelésének összefoglalása

29. Az első kifogással kapcsolatban a Bolgár Köztársaság azt állítja, hogy a megtámadott ítélet 40–42. és 47–49. pontjában a Törvényszék tévesen értelmezte a jogot, és összekeverte az 1306/2013 rendelet 52. cikkének a 908/2014 rendelet 34. cikkével összefüggésben értelmezett (3) bekezdése szerinti kontradiktórius eljárást az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (5) bekezdésében említett önálló anyagi jogi indokkal. A Törvényszék tehát tévesen állapította meg a megtámadott ítélet 47–49. pontjában, hogy a levél megküldésére és a második kétoldalú találkozó megtartására tekintettel sor került a vitatott pénzügyi korrekció joglapjának Bizottság általi módosításával kapcsolatos eljárási hibák kijavítására.

30. A Bolgár Köztársaság arra hivatkozott, hogy a pénzügyi korrekciónak az 1306/2013 rendelet 52. cikkének (1) bekezdése és e rendelet 54. cikkének (5) bekezdése alapján történő alkalmazása különböző jogalapokon alapul, noha e két eljárásra ugyanaz a kontradiktórius eljárás vonatkozik, amelyet az 1306/2013 rendelet 52. cikkének a 908/2014 rendelet 34. cikkével összefüggésben értelmezett (3) bekezdése szabályoz.

31. Ezért a kizárásáról szóló megtámadott bizottsági határozatnak ugyanazokon az indokokon kellett volna alapulnia, mint amelyek alapján az eljárást megindították.

32. A Törvényszék tehát tévesen állapította meg a megtámadott ítélet 42. pontjában, hogy a kétoldalú találkozóra szóló második meghívás alkalmas volt arra, hogy a megállapításokról szóló közleményt a hivatkozott új jogalaphoz igazítsa, mivel az 54. cikk (5) bekezdése egyértelműen előírja az 1306/2013 rendelet 52. cikkének (3) bekezdésében előírt eljárást alkalmazását.

33. A harmadik kifogás vonatkozásában a fellebbező azt állítja, hogy az 1306/2013 rendelet 54. cikkében foglalt, bizonyos összegeket az uniós finanszírozásból kizáró végrehajtási jogi aktusok elfogadásának az 1306/2013 rendelet 54. cikkében meghatározott második indoka keretében a Bizottság az említett rendelet 54. cikke (2) bekezdésének helyes alkalmazása érdekében köteles elvégezni az e rendelkezés (4) bekezdésében említett ellenőrzéseket. Az 54. cikk felhatalmazza a Bizottságot arra, hogy akár helyszíni ellenőrzések hiányában is végrehajtási jogi aktusokat fogadjon el, amelyekben összegeket zár ki az uniós finanszírozásból, feltéve, hogy az 52. cikk (3) bekezdésében meghatározott kontradiktórius eljárás szerint jár el, amely lehetőséget biztosít a tagállam számára arra, hogy a kizáró határozat meghozatala előtt gyakorolja a védelemhez való jogát.

34. Válaszában a Bolgár Köztársaság kifejti azokat a sérelmeket, amelyek a közigazgatási eljárás során a védelemhez való jogával kapcsolatban érték. Így, jóllehet a 908/2014 rendelet 34. cikkében előírt, a megállapításokról szóló közleménynek teljes körű tájékoztatást kell volna adnia a Bizottság fenntartásairól annak érdekében, hogy eleget tegyen figyelmeztető funkciójának, a Bolgár Köztársaságnak "vakon" kellett a védekezését megkezdenie. A Bizottság nem említette meg a strukturális jogszabályok azon rendelkezéseit, amelyeket megítélése szerint a vizsgált kifizetések megsérthettek, ami egyébként a kifizető ügynökség által kibocsátott kifizetések megszüntetésére vonatkozó határozatok nemzeti bíróságok általi megsemmisítését eredményezte volna. A visszafizettetésre való felhívásra nyitva álló 18 hónapos határidő – annak érdekében, hogy az érintett tagállam elegendő idővel rendelkezhessen a tények ismeretében történő fellépésre – nem kezdődhet meg addig a végrehajtási határozatig, amelyben a Bizottság pontosan meghatározza az uniós finanszírozásból kizárandó kifizetéseket. Az 1306/2013 rendelet 54. cikkének visszamenőleges alkalmazása nem tette lehetővé, hogy a fellebbező eleget tegyen kötelezettségeinek, mivel a végrehajtási határozatot akkor adták ki, amikor a 18 hónapos határidő már majdnem lejárt. Arra sem volt lehetősége, hogy kihasználja az 50/50 szabályt.

35. A Bizottság e kifogások megalapozatlanságára hivatkozik.

b) Értékelés

36. A jelen kifogások egyrészt az 1306/2013 rendelet 52. cikkének (1) bekezdése és az e rendelet 54. cikkének (5) bekezdése alapján indított eljárások közötti lehetséges kapcsolat kérdésével, másrészt a felperes védelemhez való jogának a megtámadott határozat meghozatalához vezető eljárás során történő tiszteletben tartásával foglalkoznak.

1) Az 1306/2013 rendelet 52. cikkének (1) bekezdése és az e rendelet 54. cikkének (5) bekezdése alapján indított eljárások közötti kapcsolatról

37. Az 1306/2013 rendelet kétféle elszámolást állapít meg. Az első a számlaelszámolás. Ezt az 51. cikk szabályozza, és évente kerül rá sor. A második a megfelelőségi vizsgálat, amelyet az 52. cikk szabályoz. E rendelkezés első bekezdése szerint erre akkor kerül sor, ha a Bizottság „úgy találja, hogy a 4. cikk (1) bekezdése és az 5. cikk szerinti felmerült kiadások *nem felelnek meg az uniós jogszabályoknak*” [9]. A Bizottság ekkor végrehajtási jogi aktusok útján határozhat a nem megfelelő összegek uniós finanszírozásból történő kizárásáról [10]. Az 1306/2013/EU rendelet 52. cikkének (3) bekezdése határozza meg a finanszírozás elutasítására vonatkozó bármilyen határozat” elfogadása előtt követendő eljárást.

38. Az 1306/2013/EU rendelet 54. cikke továbbá előírja, hogy a tagállamok a szabálytalanság és gondatlanság következtében jogosulatlanul teljesített minden kifizetést visszafizettetnek a kedvezményezettel 18 hónapon belül azt követően, hogy jóváhagyták a szabálytalanság tényét megállapító kontrolljelentést vagy hasonló dokumentumot, és adott esetben a kifizető ügynökség vagy a behajtásért felelős szerv azt kézhez kapta [11], és hogy ezzel a „felhívással” egyidejűleg a vonatkozó összegeket bevezetik a kifizető ügynökség által vezetett adósnyilvántartásba [12].

39. Ez a két szakasz (visszafizetésre való felhívás/bevezetés az adósnyilvántartásba) megelőzi a tényleges behajtási szakaszt [13]. A tagállamok tehát egyértelműen kötelesek a szabálytalan kifizetésekről szóló információ *kézhezvételétől számított* 18 hónapon belül visszafizetésre való felhívást kibocsátani [14].

40. Ezenfelül az 1306/2013 rendelet 54. cikke (5) bekezdésének szövegéből ugyanilyen egyértelműen kitűnik az is, hogy az uniós jogalkotó nem tette a visszafizetésre való felhívás előfeltételévé az említett rendelet 52. cikkének (1) bekezdése szerinti végrehajtási határozat meglétét. Ez a cikk kimondja, hogy a Bizottság „– feltéve, hogy az 52. cikk (3) bekezdésében megállapított eljárás keretében járt el –” végrehajtási jogi aktusok útján dönthet úgy, hogy kizárja az uniós finanszírozásból azokat az összegeket, amelyek esetében az érintett tagállam nem kérte a visszafizetést, vagy amelyek tekintetében megállapítja, hogy a visszafizettetés elmulasztása a

[9] Az 1306/2013 rendelet 52. cikkének (1) bekezdése. Kiemelés tőlem. E rendelet 4. cikkének (1) bekezdése felsorolja az EMGA által azzal a feltétellel finanszírozható kiadásokat, hogy azok megfelelnek az uniós jognak. Az említett rendelet 5. cikke az EMVA-ra vonatkozik. Mivel a megtámadott ítélet 2. pontjából kitűnik, hogy a Bizottság által indított eljárás kizárólag az EMGA-val kapcsolatos kiadásokat érintette, ezért az ezen alapra vonatkozó, vagy ezekre alkalmazható rendelkezésekre összpontosítok.

[10] Az 1306/2013 rendelet 52. cikkének (2) bekezdése értelmében.

[11] E 18 hónapos határidő kezdő időpontját a jelen fellebbezés második jogalapja keretében vitatják meg, amely nem tárgya a jelen célzott indítványnak. Anélkül, hogy érinteném a Bolgár Köztársaság részére megküldött két OLAF jelentés (lásd a megtámadott ítélet 5. és 8. pontját) Bíróság általi minősítését, a jelen jogalap elemzésével összefüggésben annak megállapítására szorítkozom, hogy az 1306/2013 rendelet 54. cikke (1) bekezdésének szövegéből az következik, hogy a 18 hónapos határidő attól az időponttól kezdődik, amikor a bolgár hatóságok kézhez kapták a „szabálytalanság tényét megállapító a kontrolljelentést vagy hasonló dokumentumot”.

[12] Az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (1) bekezdése tehát csak a visszafizetésre való felhívás kibocsátására kötelezi a tagállamokat. Az 1306/2013/EU rendelet 54. cikkének (2) bekezdése határozza meg azokat a határidőket, amelyeken belül a visszafizettetésnek ténylegesen meg kell történnie.

[13] Ezt megerősíti az 1306/2013 rendelet 54. cikke (2) bekezdésének első albekezdése, amely előírja, hogy a visszafizettetést nyolc éven belül végre kell hajtani, amennyiben a visszafizettetés nemzeti bírósági eljárás tárgyát képezi, valamint ezen rendelkezés második albekezdése, amely pedig arra biztosít lehetőséget, hogy egy végleges jellegű közigazgatási vagy bírósági aktus végérvényesen megállapítsa a szabálytalanság hiányát. Az 1306/2013 rendelet értelmében a visszafizetésre való felhívást haladéktalanul ki kell bocsátani, és megalapozottságának vizsgálatát egy későbbi szakaszra kell halasztani.

[14] E 18 hónapos időszak indoklásáról lásd az 1306/2013/EU rendelet (37) preambulumbekezdését.

nemzeti hatóságoknak tulajdonítható szabálytalanság vagy gondatlanság következménye[15]. Az 1306/2013/EU rendelet 54. cikke tehát előírja, hogy a Bizottságnak végrehajtási jogi aktust kell elfogadnia, amellyel kizárja az uniós finanszírozásból azokat az összegeket, amelyek esetében a nemzeti hatóságok határidőn belül nem kérték az e rendelet 52. cikkének (3) bekezdésében foglalt eljárás lefolytatásával a visszafizetést, ugyanakkor egyáltalán nem írja elő, hogy ezt az eljárást csak egy olyan teljes eljárást követően lehet megindítani, amely lezárult és a szabálytalan kifizetéseket az uniós finanszírozásból kizáró végrehajtási határozatot eredményezett. Mivel a visszafizettetésére vonatkozó kötelezettség az érintett gazdasági szereplők szabálytalanságát jelző kontrolljelentésről vagy hasonló dokumentumról történő tudomásszerzés időpontjától kezdődik[16], az az eljárás, amely a visszafizetésre való felhívás elmulasztása miatt azonosított összegeket az uniós finanszírozásból kizáró végrehajtási aktus elfogadásához vezethet, nem feltétlenül azonos az érintett gazdasági szereplők és a gyanús kifizetések azonosítására vonatkozó eljárással, és nem szükségszerűen későbbi ez utóbbinál.

41. A fenti megfontolásokból következik, hogy a végrehajtási aktusoknak az 1306/2013 rendelet 54. cikke (5) bekezdése alapján történő elfogadására irányuló eljárás olyan önálló eljárás, amely előtt nem kell feltétlenül teljes körűen lefolytatni az e rendelet 52. cikkének (1) bekezdésének megfelelő eljárást. Tekintettel az 1306/2013 rendelet 54. cikke által kitűzött, a megtámadott ítélet 34. pontjában hivatkozott gyorsaságra irányuló célra – amit, amint arra a Bizottság rámutatott, a fellebbező nem vitatott –, a Bizottság bármikor, amint a visszafizettetési kötelezettség megsértése megállapításra kerül, végrehajtási intézkedést fogadhat el ezen okból, feltéve, hogy követi az e rendelet 52. cikkének (3) bekezdésében előírt eljárást. A Bíróság már hangsúlyozta, hogy a megfelelőségi vizsgálat és a tagállamok által feltárt szabálytalanságokkal kapcsolatos eljárások lefolytatására és pénzügyi következmények alkalmazására irányuló kötelezettségek között szoros kapcsolat áll fenn[17], továbbá megállapította, hogy a tartozások behajtásának hiánya vagy ismétlődő késedelme jogosan indokolhatja korrekció alkalmazását[18].

42. A Törvényszék megállapításaiból következik, hogy az 1306/2013 rendelet 52. cikkének a 908/2014 rendelet 34. cikkével összefüggésben értelmezett (3) bekezdése szerinti eljárás hat szakaszból áll[19]. A Bizottság e lépések mindegyikét teljesítette.

[15] Lásd: az 1306/2013 rendelet 54. cikke (5) bekezdése első albekezdésének a) és c) pontja. Az említett rendelet 54. cikkének (5) bekezdésének első albekezdésében leírt három eset különböző helyzetekre vonatkozik (a visszafizetésre való felhívás hiánya/az 54. cikk (3) bekezdése által nem indokolt, a behajtást elutasító határozat/a nemzeti hatóságoknak felróható szabálytalanságok és mulasztások), és egymáshoz képest vagylagosak. Mivel a Bolgár Köztársaság nem vitatja, hogy az előírt határidőn belül nem bocsátott ki visszafizetésre való felhívást, helyzete az említett rendelkezés a) pontjának hatálya alá tartozik.
Ugyanakkor kétség merül fel bennem az 1306/2013 rendelet 54. cikke (5) bekezdésének második albekezdésében az e rendelet 54. cikkének (3) bekezdésére való hivatkozással kapcsolatban, mivel az 54. cikk (3) bekezdése nem a követendő eljárásra vonatkozik. Nehezen érthető számomra, hogy az 54. cikk (5) bekezdésének második albekezdése, amelynek az első albekezdésében említett három helyzetre kellene vonatkoznia, miért írja elő kizárólag az ezen 54. cikk (3) bekezdése szerinti ellenőrzéseket, amelyek csak az említett első albekezdés c) pontjában szereplő esetre vonatkoznak. Felteszem tehát a kérdést, hogy ez nem egy elírás lehet-e az uniós jogalkotó részéről, aki ehelyett talán az 1306/2013/EU rendelet 52. cikkének (3) bekezdésére akart utalni, amelynek tartalma egyértelműen eljárási jellegű.

[16] Az 1306/2013 rendelet 2. cikke (1) bekezdésének g) pontjában meghatározottak szerint, azaz: „a[z uniós] jog valamely rendelkezésének egy gazdasági szereplő általi, annak cselekménye vagy mulasztása útján történő megsértése, amelynek eredményeként az Unió általános költségvetése vagy az Unió által kezelt költségvetések kárt szenvednek vagy szenvednének, akár közvetlenül a[z Unió] nevében beszedett saját forrásokból származó bevétel csökkenése vagy kiesése révén, akár indokolatlan kiadási tételek miatt” (lásd: Az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, 1995. december 18-i 2988/95/EK, Euratom tanácsi rendelet [HL 1995. L 312., 1. o., magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 1. kötet, 340. o.].

[17] Lásd: 2019. január 31-i Görögország kontra Bizottság ítélet (C-6/18 P, EU:C:2019:83, 55. pont).

[18] Lásd: 2019. január 31-i Görögország kontra Bizottság ítélet (C-6/18 P, EU:C:2019:83, 57. pont).

[19] Lásd: a megtámadott ítélet 36. cikke.

43. Csak az eredeti megállapításokról szóló közlemény vonatkozott az 1306/2013 rendelet 52. cikkének (1) bekezdése szerinti egyetlen indokra. A megtámadott ítélet 41. pontjában a Törvényszék elismerte, hogy „a vitatott pénzügyi korrekciónak az összefoglaló jelentésben és a [vitatott] határozatban kifejtett indokai csak részben felelnek meg a Bizottság által a megállapításokról szóló közleményben kifejtett azon indokoknak, amelyek a vitatott elszámolási eljárás megindítását igazolták”. Mindazonáltal az említett ítélet 43–46. pontja kifejti az indokolás e megváltoztatásának okait, és ezeket a Bolgár Köztársaság az első fellebbezési jogalapban nem vitatja. E pontokból lényegében kitűnik, hogy a Bizottság mindaddig nem emlékeztette e tagállamot a visszafizettetési kötelezettségére, amíg ez utóbbi tudomására nem hozta az első OLAF-jelentést, és hogy a Bizottság hozzáállásának megváltozását éppen az a reakció okozta, amelyet a Bolgár Köztársaság az e kötelezettségre való hivatkozására adott.

44. A Bolgár Köztársaság lényegében azt állítja, hogy a Bizottság köteles volt az eljárást az elejétől újrakezdeni, ha az eljárás során megváltozott a szándéka, és ha végül az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (5) bekezdése alapján kívánt végrehajtási határozatot elfogadni.

45. Ez az értelmezés, amelyet ráadásul magának a rendelkezésnek a szövege sem támaszt alá, túlságosan formálisnak tűnik, és figyelmen kívül hagyja, hogy az uniós költségvetés terhére jogellenesen elszámolt összegek esetén mind a Bizottság, mind a nemzeti hatóságok részéről azonnali intézkedésekre van szükség [20], amennyiben az uniós költségvetést tévesen terhelték. A Bíróság ítélkezési gyakorlatából azonban – amint arra a Bizottság a tárgyaláson emlékeztetett – kitűnik, hogy bár a Bizottság a tagállamokkal való kapcsolataiban maga is köteles tiszteletben tartani a végrehajtási rendeletekben a saját maga számára megszabott feltételeket, a tagállamok a Bizottsággal való kapcsolatukban nem helyezkedhetnek tisztán formalista álláspontra, amennyiben a körülményekből az következik, hogy jogaik teljes körű védelmet élveztek [21].

46. Ezen túlmenően emlékeztetek arra, hogy a megtámadott határozatot a 18 hónapos időszak lejárta után fogadták el, amely időszakban a Bolgár Köztársaságnak a szabálytalanság tényét megállapító kontrolljelentés vagy hasonló dokumentum [22] közlését követően fel kellett volna hívnia a kedvezményezettet a visszafizetésre, és kérnie kellett volna a kifizető ügynökség adósnyilvántartásába való bejegyzést, továbbá arra, hogy a Bolgár Köztársasággal szembeni elutasítást a megtámadott határozat elfogadásához vezető eljárás során több alkalommal írásban rögzítették. E körülmények között el kell utasítani azt az állítást, hogy a Bizottság az 1306/2013 rendelet 54. cikkét visszamenőlegesen alkalmazta, és hogy a megtámadott határozatot az e rendelkezés első bekezdésében előírt határidő lejárta előtt fogadta el.

47. Ami a Bolgár Köztársaság által hivatkozott és többek között a Bíróság előtti meghallgatás során részletezett, a belső jogból eredő nehézségeket illeti, megjegyzem, hogy az uniós jogalkotó álláspontja szerint ezek a nehézségek nem indíthatják arra a nemzeti hatóságokat, hogy eltekintsenek a szükséges határidőn belüli visszafizetésre való felhívástól. Ezzel szemben az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (2) bekezdése abban az esetben, ha a visszafizettetés megtámadása érdekében bírósági eljárást indítanak, lehetővé teszi azon határidő meghosszabbítását, amelyen belül a behajtásnak ténylegesen meg kell valósulnia.

[20] Hivatkozás a megtámadott ítélet 34. pontjában. Emlékeztetek arra is, hogy az EMGA finanszírozási rendszere a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a Bizottság és a nemzeti közigazgatások és hatóságok közötti kölcsönös bizalmi kapcsolaton alapul (lásd többek között: 2004. október 7-i Spanyolország kontra Bizottság ítélet [C-153/01, EU:C:2004:589, 133. pont]).

[21] Lásd: 2002. január 24-i Finnország kontra Bizottság ítélet (C-170/00, EU:C:2002:51, 34. pont); 2004. október 7-i Spanyolország kontra Bizottság ítélet (C-153/01, EU:C:2004:589, 93. pont). A fellebbezőt a közigazgatási eljárás során megillető védelmi jog tiszteletben tartását illetően lásd: a jelen indítvány 50. és azt követő pontjai.

[22] Nevezetesen az OLAF 2018. január 19-én, illetve 2018. szeptember 3-án megküldött két jelentése. A vitatott határozat 2021. február 17-i keltezésű.

48. Így, jóllehet a Bolgár Köztársaság joggal állítja, hogy nem volt köteles a fent említett dokumentumok közlését vagy kézhezvételét követően azonnal visszatérítettésre való felhívást kibocsátani[23], úgy tűnik, hogy összekeveri a *visszatérítettésre való felhívással* kapcsolatos kötelezettséget és a *behajtás hatékonyságát*.

49. E megfontolásokból következik, hogy el kell utasítani azt az állítást, amely szerint a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 42. pontjában megállapította, hogy a második kétoldalú találkozóra szóló meghívás az 1306/2013 rendelet 52. cikkének a 908/2014 végrehajtási rendelet 34. cikkével összefüggésben értelmezett (3) bekezdése értelmében vett megállapítások kiigazításának felel meg.

2) A felperest a megtámadott határozat meghozatalához vezető eljárás során megillető védelemhez való jogról

50. Ami a védelemhez való jog állítólagos megsértését illeti, megjegyzem, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 31. pontjában helyesen hivatkozott a vonatkozó ítélkezési gyakorlatra, és különösen arra, hogy az EMGA-val kapcsolatos eljárások esetén a védelemhez való jog tiszteletben tartása megköveteli, hogy a számlaelszámolásra vonatkozó végleges és jogerős határozatot olyan különös kontradiktórius eljárás befejeztével hozzák meg, amely eljárás keretében az érintett tagállamoknak rendelkezniük kell az álláspontjuk ismertetéséhez szükséges valamennyi garanciával.

51. Megjegyzem továbbá, hogy a megtámadott határozat elfogadásához vezető eljárás tényszerű leírásából[24] kitűnik, hogy az első OLAF-jelentést 2018. január 19-én közölték a Bolgár Köztársasággal. A 18 hónapon belüli visszafizettetésre vonatkozó kötelezettséget a Bizottság először a 2018. május 7-én kelt, második kétoldalú találkozóra szóló, az 1306/2013/EU rendelet 54. cikkére való hivatkozást tartalmazó meghívójában említette meg, majd így tett minden további szakaszban, az egyeztető eljárás során is. Konkrétan már a 2019. november 19-i hivatalos közlemény[25] megállapította, hogy a Bolgár Köztársaság nem bocsátott ki visszatérítettésre való felhívást, és nem kérte a vonatkozó összegeknek az adósnyilvántartásba történő bevezetését sem, és javasolta 7 656 848,97 euró kizárását az EMGA-finanszírozásból, mivel a nemzeti irányítási és ellenőrzési rendszer nem felelt meg az uniós jog követelményeinek.

52. A Bolgár Köztársaság fenntartja, hogy – amint azt a tárgyaláson a Bíróság kérdésére válaszolva megerősítette – a megtámadott határozat meghozatalához vezető eljárás és a Törvényszék által ezzel kapcsolatban elfogadott értelmezés a védelemhez való jogának megsértésén alapult, mivel nem tette lehetővé számára az 50/50 szabály alkalmazását[26]. Meg kell azonban állapítani, hogy a fellebbező félreérti az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (2) bekezdését, amely – amint az annak szövegéből egyértelműen következik, és amint arra a Bizottság a tárgyaláson rámutatott – nem alkalmazható, ha az érintett tagállam nem bocsátott ki visszafizettetésre való felhívást.

53. Ugyanez vonatkozik arra az esetre is, amikor a Bolgár Köztársaság azt állítja, hogy az 1306/2013 rendelet 54. cikkén alapuló eljárásban a Bizottság köteles elvégezni az e rendelet 54. cikkének (4) bekezdésében említett ellenőrzéseket, és hogy a Bizottság azáltal, hogy nem

[23] Tekintettel arra, hogy ezt a felhívást 18 hónapon belül kell kibocsátani, lásd: 1306/2013 rendelet 54. cikke (1) bekezdés.

[24] Lásd: a megtámadott ítélet 2–14. pontja.

[25] Lásd: a megtámadott ítélet 10. pontja.

[26] Ez a rendelkezés kimondja, hogy amennyiben a visszafizettetés nem történik meg a visszafizetésre való felhívás időpontját követő négy éven belül, vagy nyolc éven belül, amennyiben a visszafizettetés nemzeti bírósági eljárás tárgyát képezi, a visszafizettetés elmaradásának pénzügyi következményeit 50%-ban az érintett tagállam, 50%-ban pedig az uniós költségvetés viseli.

végezte el ezeket, megsértette a védelemhez való jogát. Megjegyzem, hogy amellett, hogy a megtámadott ítéletnek a fellebbező által az érvelése keretében hivatkozott pontjai nem említik ezt a rendelkezést, e (4) bekezdés az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (2) bekezdésére hivatkozik, és a tagállamot érintő pénzügyi következményekre vonatkozik, amelyek abból erednek, hogy a visszafizettetésre nem került sor a visszafizettetésre való felhívás kibocsátását követő négy vagy nyolc éven belül. Megismétlem azonban, hogy ez a felhívás itt egészen egyszerűen hiányzik.

54. Azon állítást illetően, hogy a jogalapnak az eljárás során bekövetkezett változása arra kényszerítette a Bolgár Köztársaságot, hogy „vakon" védekezzen, a megtámadott határozat elfogadásához vezető eljárásnak a megtámadott ítélet 2–14. pontjában ismertetett részletes leírására hivatkozom, amelyből többek között az tűnik ki, hogy a második kétoldalú találkozóra szóló meghívást követően a Bizottsággal folytatott valamennyi levélcsere középpontjában a visszafizettetés kérdése állt.

55. Következésképpen a Törvényszék a megtámadott ítélet 49. pontjában helyesen jutott arra a következtetésre is, hogy a védelemhez való jog nem sérült, amikor – a megtámadott ítélet 31. pontjában szereplő ítélkezési gyakorlatra való hivatkozásra tekintettel hallgatólagosan, de szükségszerűen – megállapította, hogy a megtámadott határozatot egy olyan különös kontradiktórius eljárás befejeztével hozzák meg, amely eljárás keretében a fellebbező rendelkezett a visszafizettetésre való felhívás hiányával kapcsolatos álláspontja ismertetéséhez szükséges valamennyi garanciával.

3) Végkövetkeztetés

56. Az első és a harmadik kifogást mint megalapozatlant el kell utasítani.

2. Az 1306/2013 rendelet 47. cikkének a helyszíni ellenőrzések hiánya tekintetében történő téves jogértelmezésen alapuló második kifogásról

57. A Bolgár Köztársaság azt állítja, hogy az 1306/2013 rendelet 52. cikke szerinti határozat meghozatalához a Bizottságnak az e rendelet 47. cikkében előírtak szerint helyszíni ellenőrzést kellett volna végeznie, és köteles lett volna az érintett tagállamot kellő időben értesíteni[27]. A Bolgár Köztársaság azt kifogásolja, hogy a Törvényszék nem vizsgálta meg a benyújtott bizonyítékokat annak értékelése érdekében, hogy az 1306/2013 rendelet 52. cikkének az ezen rendelet (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett (3) bekezdése szerinti eljárás megindításakor a Bizottság a helyszíni ellenőrzés előtt időben értesítette-e a fellebbezőt, ahogyan azt az említett rendelet 47. cikkének (2) bekezdése előírja.

58. A Bizottság e második kifogás elutasítását kéri.

59. A fellebbezés 33. pontjából kitűnik, hogy a Bolgár Köztársaság „úgy véli, hogy a jelen ügyben a Bizottságnak az [1306/2013 rendelet] 52. cikke szerinti határozat meghozatalához a tagállamban a 47. cikk alapján helyszíni ellenőrzést kellett volna tartania, és e feladatot követően [e rendelet]

[27] Az 1306/2013/EU rendelet 47. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy „[a] nemzeti […] rendelkezéseknek megfelelően […] végrehajtott tagállami ellenőrzések […] sérelme nélkül a Bizottság helyszíni ellenőrzéseket tarthat a tagállamokban […]". E rendelkezés második bekezdésének első albekezdése úgy rendelkezik, hogy „[a] Bizottság a helyszíni ellenőrzésről kellő időben, előzetesen értesíti az érintett tagállamot".

52. cikkének (1) bekezdése alapján végrehajtási határozatot kellett volna elfogadnia, amelyben saját megállapításai alapján meghatározza az uniós finanszírozásból kizárandó összegeket, vagy értesíti a tagállamot a vizsgálat lezárásáról”.

60. A Bolgár Köztársaság továbbra sem azonosítja a megtámadott ítélet azon szakaszait, amelyekben a Törvényszék állítólag tévesen értelmezte az 1306/2013 rendelet 47. cikkét. A megtámadott ítélet nem tartalmazza nyomát e rendelkezés megvitatásának. Ugyanakkor megjegyzem, hogy a Bolgár Köztársaság nem vitatja a megtámadott ítélet 23. pontját, amelyben a Törvényszék az előtte felhozott jogalapokat ismertette, és amely egyáltalán nem tesz említést e 47. cikkről. Egyetértek tehát a Bizottsággal abban, hogy a Bolgár Köztársaság a fellebbezés keretében nem róhatja fel a Törvényszéknek, hogy nem foglalkozott ezzel a kérdéssel. Tekintettel a Bíróság joghatóságának a fellebbezésekkel kapcsolatos korlátaira, a fellebbező, akit kötnek a Törvényszékhez előterjesztett jogalapokra és kifogásokra adott jogi megoldás korlátai[28], nem hozhat fel először a Bíróság előtt olyan kifogást, amelyet a Törvényszék előtt nem terjesztett elő.

61. Ami azt a kritikát illeti, hogy a Törvényszék nem vizsgálta meg azokat a bizonyítékokat, amelyek lehetővé tették volna számára annak értékelését, hogy a helyszíni ellenőrzésekre vonatkozó feltétel teljesült-e, a Bolgár Köztársaság nem támasztja alá állítását azon bizonyítékok pontos megjelölésével, amelyeket a Törvényszék elé terjesztett, de a Törvényszék figyelmen kívül hagyott.

62. Elsődlegesen tehát a jelen kifogást mint elfogadhatatlant el kell utasítani.

63. Mindazonáltal a Bolgár Köztársaság válaszában kifejti, hogy a jelen kifogást az 1306/2013 rendelet 52. cikkén és az 54. cikkén alapuló eljárások jellege közötti különbség megállapítására irányuló bizonyításának tágabb összefüggésében kell értelmezni. Az ez előbbi rendelkezés szerinti végrehajtási határozat elfogadása helyszíni ellenőrzést tett volna szükségessé, amit a Bolgár Köztársaság jogosan várt volna el.

64. Még ha a Bíróság úgy is döntene, hogy érdemben megvizsgálja a jelen kifogást – a fellebbező állításának megfelelően megállapítva, hogy a Törvényszék álláspontjához képest új érvről van szó[29] – a Bolgár Köztársaság ebből nem vonhatna le egyetlen, a jelen fellebbezés szempontjából hasznos következtetést sem, mivel a megtámadott határozat meghozatalához vezető eljárást a második kétoldalú találkozóra szóló meghívástól kezdődően az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (5) bekezdésén alapuló eljárásnak kell tekinteni.

65. Ami továbbá azt az állítást illeti, hogy helyszíni ellenőrzést kell lefolytatni, amennyiben a Bizottság úgy dönt, hogy az 1306/2013 rendelet 52. cikkének (1) bekezdése szerinti eljárást kezdeményez magának a végrehajtási határozatnak az elfogadása céljából, egyetértek a Bizottság álláspontjával, és megelégszem azzal, hogy először is megállapítsam azt, hogy az 1306/2013 rendelet 47. cikkének szövegéből félreérthetetlenül kitűnik[30], hogy a helyszíni ellenőrzés csupán

[28] E jól ismert követelmény legfrissebb megnyilvánulásai közül lásd például: 2024. szeptember 26-i JCDecaux Street Furniture Belgium kontra Bizottság ítélet (C-710/22 P, EU:C:2024:787, 33. pont); 2024. október 4-i Aeris Invest kontra Bizottság és CRU ítélet (C-535/22 P, EU:C:2024:819, 253. pont); Thyssenkrupp kontra Bizottság ítélet (C-581/22 P, EU:C:2024:821, 123. pont).

[29] Lásd: a Bolgár Köztársaság által hivatkozott 2019. december 19-i HK kontra Bizottság ítélet (C-460/18 P, EU:C:2019:1119, 27. pont). A jelen ügyben ez a Törvényszék azon állítása lenne, hogy a megállapításokról szóló közlemény az ügy körülményeihez igazítható (lásd: a megtámadott ítélet 42. pontja). Ezért a jelen indítvány 43. és azt követő pontjaira is hivatkozom.

[30] Lásd: a jelen indítvány 27. lábjegyzete.

lehetőség[31], másodszor azt, hogy az ilyen ellenőrzések elvégzése sehol nem jelenik meg az 1306/2013 rendelet 52. cikkének (1) bekezdése szerinti eljárás megindításának feltételeként, harmadszor pedig azt, hogy ezt a megállapítást nem kérdőjelezi meg az 1306/2013 rendelet 52. cikkének (3) bekezdése, amely anélkül utal a „Bizottság […] vizsgálatainak eredményei[re]" hogy e vizsgálatok és a helyszíni ellenőrzések megszervezése között bármilyen szisztematikus kapcsolatot állítana fel[32].

66. Következésképpen a jelen kifogást – még ha elfogadhatónak is minősülne – mint megalapozatlant el kell utasítani.

3. A Bizottság indokolási kötelezettségének értelmezése során elkövetett téves jogértelmezésen alapuló negyedik kifogásról

67. A negyedik kifogást illetően a Bolgár Köztársaság azt állítja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 61. és 62. pontjában tévesen állapította meg, hogy az indokolási kötelezettségnek eleget tett azáltal, hogy a Bolgár Köztársaság részt vett az 1306/2013 rendelet 52. cikkének (3) bekezdésében előírt kontradiktórius eljárásban.

68. A 908/2014 végrehajtási rendelet 34. cikkében foglaltakkal ellentétben a Bizottság nem küldte meg az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (5) bekezdése szerinti, az e cikk (4) bekezdésében említett ellenőrzéseket követően készített következtetésekről a tagállamot tájékoztató közleményt. A Bizottság az eljárás során nem változtathatta meg a jogalapot. Az ilyen eljárás nem tette volna lehetővé a fellebbező számára, hogy megismerje az eljárás megindításának valódi indokait, amelyek a megtámadott határozatban sem jelennek meg.

69. A Bizottság a negyedik kifogás elutasítását kéri.

70. A megtámadott ítéletnek a jelen kifogásban érintett pontjaiból kitűnik, hogy a Bizottság az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (1) bekezdésére először csak a második kétoldalú találkozóra szóló meghívóban hivatkozott. A Törvényszék mindazonáltal megjegyezte, hogy a Bolgár Köztársaságot bevonták a vitatott határozat kidolgozásának folyamatába, és a vitatott határozat elfogadását megelőzően számos alkalommal megvitatták a vitatott követelések visszatérítésének kérdését[33]. A Törvényszék ebből arra következtetett, hogy a fellebbező megalapozottan nem hivatkozhat arra, hogy nem tájékoztatták, és arra sem, hogy nem volt abban a helyzetben, hogy megértse azokat az okokat, amelyek miatt a Bizottság vele szemben a vitatott pénzügyi korrekciót kívánta alkalmazni[34].

71. A megtámadott ítélet e pontjait megelőzően ezen ítélet 57–60. pontjában a Bizottság indokolási kötelezettségére vonatkozó ítélkezési gyakorlatra emlékeztet. A Bolgár Köztársaság nem vitatja az említett pontokban említett indokolási kötelezettség terjedelmét.

[31] „[…] a Bizottság helyszíni ellenőrzéseket *tarthat* a tagállamokban" (kiemelés tőlem). A Bizottság csak akkor köteles az 1306/2013/EU rendelet 47. cikkének (2) bekezdésével összhangban időben értesíteni az érintett tagállamot, ha úgy dönt, hogy helyszíni ellenőrzést végez.

[32] Amint a Bizottság helyesen állította, az 1306/2013 rendelet 48. cikkének (1) bekezdése a Bizottság által végzett helyszíni ellenőrzéseket az ellenőrzéséhez szükséges információk megszerzése céljából a Bizottság rendelkezésére álló egyik – és nem az egyetlen – eszközként írja le.

[33] Lásd: a megtámadott ítélet 61. pontja.

[34] Lásd a megtámadott ítélet 62. pontját.

72. Így a Törvényszék a megtámadott ítélet 60. pontjában megjelölte a Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatát, amely kifejezetten azokra a feltételekre vonatkozik, amelyek mellett kellően indokoltnak tűnik az olyan bizottsági határozat, amelyben a Bizottság megtagadja a bejelentett kiadások egy részének az érintett alapra történő áthárítását. Egyrészt megállapította, hogy az ilyen határozatokat összefoglaló jelentés és a Bizottság és az érintett tagállam közötti levelezés alapján kell meghozni, másrészt pedig hogy az indokolási kötelezettség akkor teljesül, ha egyrészt az érintett tagállamot jelentős mértékben bevonják a határozat előkészítésébe, másrészt pedig ismeri azokat az okokat, amelyek miatt a Bizottság úgy döntött, hogy az érintett összeget nem terheli a szóban forgó alapra. A Törvényszék ezt követően ellenőrizte, hogy a jelen ügyben e két feltétel teljesült-e.

73. Ahhoz a következtetéshez, hogy a fellebbezőt jelentős mértékben bevonták a határozat előkészítésének folyamatába, a Törvényszék az ítéletének – nem vitatott [35] – 38–40. pontjára hivatkozott, amelyből egyrészt kitűnik, hogy a fellebbezőnek küldött, második kétoldalú találkozóra szóló meghívó megemlítette az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (1) bekezdését, másodszor, a Bolgár Köztársaságnak megküldött végleges értesítésben az szerepelt, hogy a Bizottság fenntartja azon szándékát, hogy az említett rendelet 54. cikke (5) bekezdésének a) és c) pontja alapján pénzügyi korrekciót alkalmazzon, és harmadszor, bár a megtámadott határozat általánosságban az említett rendelet 52. cikkére vonatkozott, az említett határozathoz csatolt táblázatban, a Bulgáriának szentelt részben, az „Indok” oszlopban egyértelműen szerepelt a visszafizettetés hiánya [36]. Hozzátenném, hogy – amint arra a Bizottság helyesen rámutatott – a Bolgár Köztársaság a jelek szerint nem vitatja, hogy maga az összefoglaló jelentés kifejezetten hivatkozik az 1306/2013 rendelet 54. cikkének (1) bekezdésére [37].

74. A Törvényszék megállapításaiból tehát egyértelműen kitűnik, hogy a Bolgár Köztársaságot jelentős mértékben bevonta a megtámadott határozathoz vezető döntéshozatali folyamatba. A Törvényszék tehát nem értelmezte tévesen a jogot, amikor megállapította, hogy – tekintettel a közigazgatási eljárás lefolytatásának módjára – a Bolgár Köztársaság a második kétoldalú találkozóra való meghívástól kezdődően [38] megfelelően értesült a Bizottság azon szándékáról, majd határozatáról, hogy bizonyos összegeket kizár az uniós finanszírozásból, mivel a Bolgár Köztársaság továbbra is megtagadta az érintett összegek visszafizetésére való felhívás kibocsátását [39].

75. Ebből a megtagadásból logikusan az is következik, hogy a fellebbező nem állíthatja meggyőzően, hogy nem ismerte azokat az indokokat, amelyek alapján a Bizottság úgy döntött, hogy az érintett összegeket kizárja az uniós finanszírozásból.

76. A Törvényszék tehát nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a Bizottság nem sértette meg az indokolási kötelezettségét. Ezért a jelen kifogást mint megalapozatlant el kell utasítani.

[35] A Bolgár Köztársaság a fellebbezésének 24. pontjában el is ismeri, hogy a megtámadott ítélet 40. pontjában foglaltak helytállóak.

[36] Lásd: a megtámadott ítélet 39., 40. és 41. pontja.

[37] Ezt az összefoglaló jelentést a Bizottság válaszbeadványában benyújtotta a Törvényszéknek (lásd: az említett beadvány B.1. melléklete). A Bizottság a jelen fellebbezésre adott válaszbeadványának 16. pontjában idézi is ennek kivonatát. Erre a megtámadott ítélet 41. pontja hivatkozik.

[38] Lásd: a megtámadott ítélet 6. pontja.

[39] Ezt az eljárás különböző szakaszainak – a többek között a megtámadott ítélet 9., 10. és 12. pontjában szereplő – leírása is megerősíti.

4. Az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében előírt általános gondossági kötelezettség vizsgálatának elmulasztásán alapuló ötödik kifogásról

77. Az ötödik kifogással a fellebbező azt kifogásolja, hogy a Törvényszék nem vizsgálta meg, hogy a Bizottság betartotta-e az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében előírt általános gondossági kötelezettséget, amikor a megtámadott határozat elfogadásakor idő előtt járt el. Így a Bizottságnak a végleges OLAF-jelentéseket a kézhezvételüket követően csak továbbítania kellett volna a korrekciós intézkedések meghozatalára vonatkozó ajánlással együtt a tagállam részére, majd az 1306/2013 rendelet 54. cikke (5) bekezdésének a) és c) pontja alapján történő végrehajtási határozathozatal előtt ellenőriznie kellett volna e rendelet 54. cikke (1) bekezdésének betartását.

78. A Bizottság a jelen kifogás elutasítását kéri.

79. Elöljáróban meg kell állapítani, hogy a Törvényszék helyesen emlékeztetett a jogosulatlanul kifizetett összegek visszafizettetésére vonatkozó kötelezettség terjedelmére, amikor megállapította, hogy e kötelezettség „a közös agrárpolitika finanszírozására tekintettel az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében előírt általános gondossági kötelezettség kifejeződése” és „azt jelenti, hogy a nemzeti hatóságok gyorsan és időben elvégzik a behajtást, és igénybe veszik a rendelkezésükre álló ellenőrzési és visszatérítettési eszközöket ezen érdekek védelmének a biztosítása céljából[40]. Úgy tűnik, hogy a jelen kifogást inkább úgy kell értelmezni, hogy a Törvényszéknek az első fokon felhozott érvek megválaszolásának elmulasztását rója fel, és így ismét a Törvényszéket terhelő indokolási kötelezettség megsértésére hivatkozik[41].

80. A jól ismert ítélkezési gyakorlat szerint a Törvényszék indokolási kötelezettségének az a célja, hogy az érintett felek megismerhessék azokat az okokat, amelyek a Bíróságot a kérdéses határozat meghozatalához vezették, és hogy a Bíróság számára elegendő információt nyújtson a bírósági felülvizsgálat gyakorlásához[42]. A Törvényszék nem köteles kimerítő jelleggel, egyenként bemutatni a jogvitában részt vevő felek által megfogalmazott összes érvet, hiszen a Törvényszék által adott indokolás implicit jellegű is lehet, amennyiben lehetővé teszi az érintettek számára, hogy megismerjék azokat az indokokat, amelyek miatt a Törvényszék nem adott helyt az érveiknek, illetve a Bíróság számára azt, hogy rendelkezésére álljanak az ahhoz szükséges elemek, hogy felülvizsgálati jogkörét gyakorolni tudja[43].

81. Előzetesen megjegyzem, hogy a fellebbező a fellebbezésben nem vitatja a kereset jogalapjainak ismertetését abban a formában, ahogyan az a megtámadott ítélet 23. pontjában szerepel.

82. A Bolgár Köztársaság által a Törvényszék előtt a lojális együttműködés elvének megsértésével kapcsolatban felhozott érvek nem önálló jellegűek,[44], hanem éppen ellenkezőleg, úgy tűnik, hogy azok a megtámadott határozat meghozatalához vezető eljárás állítólagos megsértésének következményei. A Törvényszék tehát jogszerűen vizsgálhatta ezt a kifogást az – általa átnevezett – első jogalap vizsgálata keretében.

40 Lásd: a megtámadott ítélet 88. pontja, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

41 Lásd: 2024. december 12 i DD kontra FRA ítélet (C-680/22 P, EU:C:2024:1019, 58. pont).

42 Lásd: 2018. június 7-i Equipolymers és társai kontra Tanács ítélet (C-363/17 P, EU:C:2018:402, 45. pont).

43 Lásd: 2024. december 12-i DD kontra FRA ítélet (C-130/22 P, EU:C:2024:1018, 87. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

44 Itt az első jogalap címére utalok, amint az az eljárást megindító keresetlevélből kitűnik.

83. Ráadásul a fellebbező által előadott érvek különösen rövidek voltak [45]. Márpedig nem lehet kifogásolni egy rövid érvelés rövid megválaszolását.

84. Így – amint arra a Bizottság helyesen hivatkozik – a Törvényszék a megtámadott ítélet 49. pontjában megállapíthatta, hogy „mivel a Bizottságnak a vitatott kiadások szükséges visszatérítésére vonatkozó álláspontját a második kétoldalú találkozót megelőzően közölték a Bolgár Köztársasággal, és mivel az elszámolási eljárás további részében – ideértve az egyeztetőbizottság előtti eljárást is – megvitatták az 1306/2013 rendelet 54. cikkének […] alkalmazására vonatkozó valamennyi kérdést, nem állapítható meg, hogy megsértették volna a Bolgár Köztársaság eljárási jogait, sem pedig […] a lojális együttműködés elvét”.

85. Ezzel a Törvényszék egyértelműen válaszolt az eljárást megindító keresetlevél 104–108. pontjában kifejtett érvelés [46] lényegi részére, amennyiben a fellebbező abban azt állította, hogy az 1306/2013 rendelet 54. cikke szerinti eljárási jogainak megsértése következtében sérült a lojális együttműködés elve.

86. Az ötödik kifogást ezért mint alaptalant el kell utasítani.

5. A Törvényszék indokolási kötelezettségének megsértésén alapuló hatodik kifogásról

87. A Bolgár Köztársaság azt kifogásolja, hogy a Törvényszék nem indokolta meg kellően az ítéletét, és ezt lényegében három érvre alapozza. Ennek megfelelően a Törvényszék nem vette figyelembe és nem értékelte a Bizottság levelét, amelyet a fellebbező közvetlenül a tárgyalás előtt nyújtott be. Nem adott választ a Bizottság gyakorlatának megváltozására vonatkozó érvelésre sem. Végül a Törvényszék nem foglalt állást az (EU, Euratom) 2020/2223 rendelet [47] alapján felhozott érvek vonatkozásában.

88. A Bizottság e hatodik jogalap elutasítását kéri.

89. Ami a levelet illeti, a megtámadott ítélet 17–22. pontjából kitűnik, hogy a Bolgár Köztársaság által a Törvényszék előtti tárgyalás előtti napon benyújtott e bizonyítási indítványt elfogadhatónak ítélte, és ennek következtében a Bizottságnak a fellebbező által 2022. május 12-én kézhez vett levelét figyelembe vette. Ezt követően a megtámadott ítélet indokolásának 53. pontjában, a Törvényszék előtti első jogalap elemzésére vonatkozó részében hivatkozik e levélre, amiből a Törvényszék értékelése szerint az következik, hogy a Bolgár Köztársaság nem fejtette ki, hogy e levél mennyiben alkalmas arra, hogy alátámassza az érveit. Ezzel a Törvényszék a fellebbezőt olyan helyzetbe hozta, hogy megértse azokat az okokat, amelyek miatt nem adott helyt az érvelésének.

90. A Törvényszék azért sem foglalt állást a Bizottság gyakorlatában bekövetkezett állítólagos változás kérdésében, mert a Törvényszék szerint a Bolgár Köztársaság nem fejtette ki, milyen jelentőséggel bír e levél a keresete szempontjából.

[45] Lásd például: az eljárást megindító keresetlevél 108. pontja.

[46] Amint azt a Bolgár Köztársaság válaszában kifejtette.

[47] A 883/2013/EU, Euratom rendeletnek az Európai Ügyészséggel való együttműködés és az Európai Csalás Elleni Hivatal vizsgálatai hatékonysága tekintetében történő módosításáról szóló, 2020. december 23-i európai parlament és tanácsi rendelete (HL 2020. L 437., 49. o.; helyesbítés: HL 2022. L 192., 31. o.)

91. Mivel tehát – amint arra emlékeztettem [48] – a Törvényszéknek nem kellett állást foglalnia a fellebbező által a keresetében előadott valamennyi érvről, a megtámadott ítélet tartalmazza mindazokat az információkat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a Bolgár Köztársaság megismerhesse azokat az indokokat, amelyek alapján a Törvényszék nem adott helyt a levélre és a Bizottság gyakorlatának állítólagos megváltozására vonatkozó érveinek. A Bolgár Köztársaság ezért megalapozottan nem állíthatja, hogy a Törvényszék elmulasztotta indokolási kötelezettségének teljesítését.

92. Végül a fellebbezés 48. pontjával kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a Bolgár Köztársaság nem fejtette ki egyértelműen, hogy miért gondolja úgy, hogy a 2020/2223 rendelet (29) preambulumbekezdése segítségére lehetne annak bizonyításában, hogy a megtámadott ítéletet hatályon kívül kell helyezni. Ugyanezt a következtetést kell levonni a Bolgár Köztársaságnak az említett rendelet 2. cikkére való hivatkozása [49] tekintetében is, amelynek tárgya a jelen jogvita szempontjából teljesen irrelevánsnak tűnik [50]. Ez az érvelés tehát nem tűnik alkalmasnak arra, hogy befolyásolja a jelen fellebbezés kimenetelét.

93. Következésképpen a Törvényszék indokolási kötelezettségének megsértésére vonatkozó kifogást teljes egészében el kell utasítani.

V. Végkövetkeztetés

94. A fentiekre tekintettel, és nem érintve a második fellebbezési jogalap vizsgálatát, azt javaslom, hogy a Bíróság utasítsa el az első fellebbezési jogalapot.

[48] Lásd: a jelen indítvány 80. pontjában említett ítélkezési gyakorlat.

[49] Ez a cikk ugyanis csak meghatározza a 2020/2223 rendelet hatálybalépésének feltételeit.

[50] Lásd: a fellebbezés 48. pontja.